

Gender A B C

Lehen Hezkuntzarako eta
Bigarren Hezkuntzarako
heziketa-programa

Arriskuen ebaluazioa

GenderABC (ABC Generoa) proiektuaren koordinatzailea da

eta abian jarri dutenak dira

Argitalpen hau Europar Batasuneko Eskubideak, berdintasuna eta herritartasuna programak (2014-2020) finantzatu du.

Lehen Hezkuntzarako eta
Bigarren Hezkuntzarako
heziketa-programa

Arriskuen ebaluazioa

Aurkibidea

Aurkibidea	2
Sarrera	3
1. Emakumeen Genitalen Mutilazioa	4
• EGM-aren 4 motak	4
• Alarma-seinaleak	5
• Nola jardun	6
• Herrialdeko baliabideak	6
2. Haurren ezkontza behartu	11
• Alarma-seinaleak	11
• Arriskua handitzeko faktoreak	12
• Nola jardun	13
• Herrialdeko baliabideak	13
3. Ziber indarkeria – Sexting-a	17
• Alarma-seinaleak	17
• Nola jardun	18
• Herrialdeko baliabideak	18
4. Ezkongaien arteko indarkeria	21
• Alarma-seinaleak	21
• Nola jardun	22
• Herrialdeko baliabideak	24
5. LGBTQ + Eraso	27
• Alarma-seinaleak	27
• Nola jardun	28
• Herrialdeko baliabideak	30
Moduluen zerrenda	33

SARRERA

Gender ABC-a (ABC Generoa) eskoletan genero-berdintasuneko heziketa-programen premia berezia duten Europako 4 herrialdetan inplementatu den proiektu bat da: Alemania, Italia, Portugal eta Espainia.

Proiektuaren helburua da genero-indarkeriaren (GI) forma guztiak prebenitzea eta horiei erantzutea, hezkuntza-komunitatearen ingurunean (irakasleak, familiak eta ikasleria).

GI-ren forma guztien arrazoi komunak, batez ere, gizonen eta emakumeen arteko, gizarte- eta kultura-arauen arteko, eta sarritan, baita gobernu-politiken gabeziaren ondoriozko egitura patriarkalak dira, genero-desberdintasuna eta botere-harremanak mantentzen eta birsortzen baitituzte.

Proiektuaren helburuak honako hauek dira:

- Haurrak eta nerabeak ahalduntzea Giza Eskubideak errespetatzen dituzten, beren eskubideen urraketa zer den ikas dezaten eta GI forma ezberdinak identifika ditzaten eta horiengandik babes daitezen.
- Hezkuntza-komunitatea eta gizarte-zerbitzuak langileak sentsibilizatzea, haurrentzako eta nerabeentzako ingurune seguru bat mantentzeko.
- Tokiko agintarien (hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, gazteria, berdintasun) arloko konpromiso politikoa berrindartzea, hezkuntza-zentroetan genero-berdintasuneko heziketa-programak mantentzen dituzten.

Europako haurrak genero-indarkeria forma ezberdinetako biktimak dira, eta biktima izateko arriskuan daude. Neskatoak bereziki zaurgarriak dira genero-indarkeria forma guztien aurrean.

Edozer neskato izan daiteke genero-indarkeriaren biktima. Izan ere, oraindik ere hainbat genero-arau, -rol eta -estereotipo daude, ezartzen dutenak gizarteak zer espero duen gizonengandik eta emakumeengandik modu bereizian. Mutiko batzuk ere GI-aren biktima izan daitezke, ohiko maskulinitatearekin, heterosexualitatearekin eta heteronormatibitatearekin lotutako genero-aginduetara egokitzen ez direnean.

I. Emakumeen Genitalen Mutilazioa¹

Emakumeen genitalen mutilazioa (EGM) praktika tradizional kaltegarria da, nazioarte mailan emakumeenganako giza eskubideen urraketa eta GI moduan onartzen dena. Besteak beste, **honako funtsezko eskubideak urratzen ditu:**

- Integritate fisikoa eta mentala izateko eskubidea.
- Osasunaren ahalik eta mailarik handienaz gozatzeko eskubidea.
- Emakumeen aurkako diskriminazio-mota guztietatik aske izateko eskubidea.
- Tortura edo tratu krudela, gizagabea edo laidogarria ez jasateko eskubidea.
- Haurtzaroko eskubideak.
- Sexu- eta ugaltze-osasuneko eskubideak.
- Muturreko kasuetan, bizitzarako eskubidea.

EGM Afrikako, Asiako eta Ekialde Ertaineko hainbat tokitan dokumentatu izan da. Eta orain Europan ere gertatzen ari da. Kasu gehienetan, emakumeak eta neskak jaioterrietara eramaten dira eskolako oporraldian, eta han mutilatuak izateko arriskuari aurre egin behar izaten diote.

Europako Parlamentuaren ustez, Europako 500.000 neskak eta emakumeek emakumeen genitalen mutilazioaren behin betiko ondorioak jasaten dituzte. Emakumeen Genitalen Mutilazioaren Aurkako Europako Sareak (End FGM European Network) lanean dihardu EBk praktika horrekin amaitzea lor dezan eta emakumeak eta neskak babes ditzan.

→ EGM-AREN 4 MOTAK

Osasunaren Mundu Erakundeak (WHO-k) tipologia xehatu bat sortu du, eta lau mota nagusi identifikatu ditu. I-etik III-ra arteko mutilazio-motak kentzen den azal-kopuruaren arabera alda daitezke; eta IV. motaren barruan prozedura ezberdinak sartzen dira, urratu sinbolikoak barne.

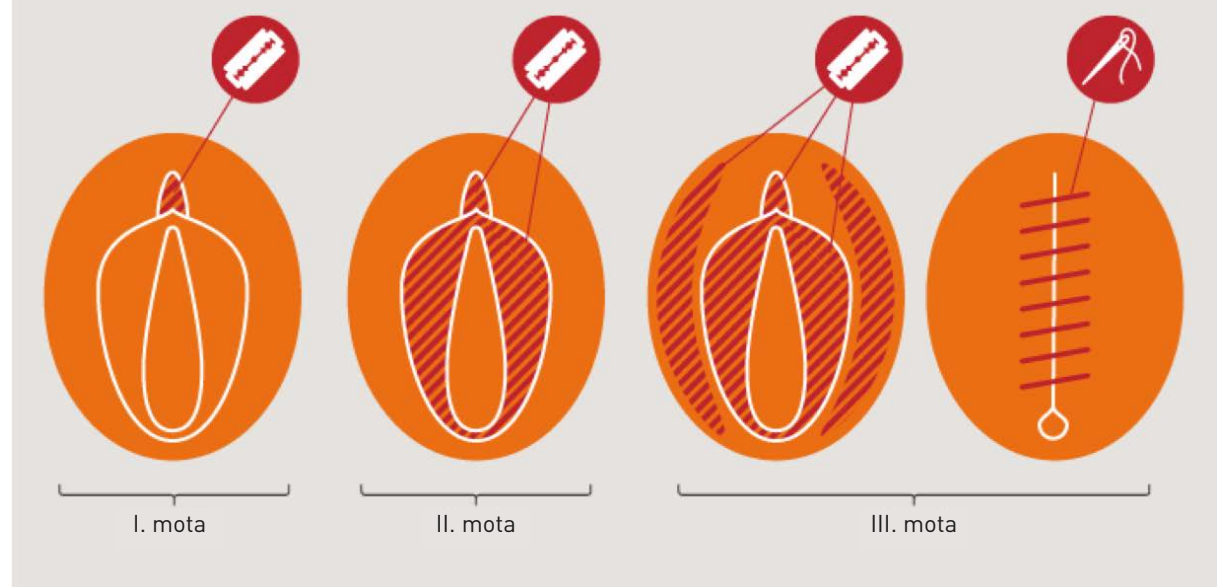
I. mota: Klitoriaren erresekzio partzial edo erabatekoa (klitoridektomia).

II. mota: Klitoriaren eta ezpain txikien erresekzio partzial edo erabatekoa, ezpain handien eszisioarekin edo eszisiorik gabe (eszisioa).

III. mota: Baginako zuloaren estutzea ezpain txikien eta/edo ezpain handien erresekzioaren eta haien aposizioaren bitartez, zauriaren orbaina josteko, klitoriaren erresekzioarekin edo klitoriaren erresekziorik gabe (infibulazioa).

IV. mota: Kanpoko genitaletan xede ez-medikuekin aplikatutako gainerako prozedura kaltegarriak. Adibidez: gune genitalaren zulaketa, ebakidura, arraspatzea edo kauterizazioa.

Emakumeen genitalen mutilazioaren motak

→ ALARMA-SEINALEAK²

- Neskatoaren familia EGM praktikatzan den lurralde batekoa da.
- Bere amari EGM egin zioten.
- Bere aita EGM praktikatzeagatik ezaguna den komunitate batekoa da.
- Senide nagusi bat oso eraginkorra da familia barruan, eta neskatoaren zaintzan parte hartuko du.
- Amak/familiak kontaktu gutxi dute familiatik haragoko pertsonekin.
- Neskatoak esan du opor luzeak egingo dituela bete jaioterrian edo praktika hori gailentzen den beste herrialde batean.
- Neska-lagun edo ahizpa batek laguntza eskatu du.
- Familiako senide edo kide batek kezka adierazi du, neskatoari EGM egin ahal diotelako.
- Neskatoak norbaiti esan dio laster “tratamendu berezi bat” izango duela edo “gertaera berezi bat” biziko duela. Esan du kanpora joango dela “emakume bihurtzeko” edo “nire ama eta nire ahizpa modukoa” izateko.

¹ Informazio gehiago jaso nahi izanez gero, ikusi honako honen webgunea The End FGM European Network (End FGM EU) hemen: <http://www.endfgm.eu/>

² Erresuma Batuko Gobernua, *Safeguarding women and girls at risk of FGM* (EGM jasateko arriskua duten emakumeak eta neskatoak bagesten), “Guía”-n; online eskuragarri hemen: <https://www.gov.uk/government/publications/safeguarding-women-and-girls-at-risk-of-fgm>

→ NOLA JARDUN

- **Saihestu ustez EGM praktikatzen duten moduan identifikatutako komunitateak estigmatizatzen:** Ebaluazio zorrotzetan oinarritutako erabakiak hartu, eta ezberdintasun soziokulturalekin sentibera izango den ikuspuntu kultura artekoa hartu.
- **Konfiantza sortu:** Adingabekoen konfiantza lortu. Jakinarazi iezaezu haietaz arduratzen zarela eta beren ongizateak kezkatzen zaituela. Adingabekoaren aldeko interesa zaindu eta bere segurtasuna eta ongizatea babestu.
- **Informa zaitez:** Ziurtatu ezazu zure ezagutzazorrotza dela eta eguneratuta dagoela beti. Jardun ezazu adingabekoaren giza eskubideak babesteko, Haurtzaroaren Giza Eskubideen Konbentzioan (1989) eta adingabekoak babestearen inguruko lege nazionaletan ezarrita dauden moduan.
- **Laguntzeko aukerak:** Informa zaitez laguntza-zerbitzuez, eta esan neskatoari ez dagoela bakarrik. Kontuan izan herrialde horretako egoera legala, eta aholkularitza-zerbitzuak eskuratzea ahalbidetu.

Behar izanez gero, agintaritza eskudunari jakinarazi beharko zaio.

→ HERRIALDEKO BALIABIDEAK

Nazionala

Emakumearen Erakundea (Instituto de la Mujer)

Web: <http://www.inmujer.gob.es/> **Tel.:** 914 528 500

Kontsultatu sarean: <http://www.inmujer.gob.es/elinstituto/contacto.do>

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizateko Ministerioaren Haurtzaroko Behatokia

Web: <http://www.inmujer.gob.es/elinstituto/contacto.do>

Haurtzaroa babesteko espezializatutako zerbitzua

Tel.: 901 111 110

016 Telefonoa

Tel.: 016 **Posta-e:** 016-online@msssi.es

Polizia Nazionale - Familiari eta Emakumeari Arreta emateko Unitateak

Web: https://www.policia.es/org_central/judicial/ufam/ufam.html

Posta-e: atencionfamiaymujer@policia.es

Guardia Zibila-Emakumea-Adingutxikoa Taldeak (EMUME,s)

Web: <http://www.guardiacivil.es/es/servicios/violenciadegeneroyabusoamenores/index.html>

Munduko Medikuek

Web: <https://www.medicosdelmundo.org> **Tel.:** 91 543 60 33

Haurtzaroaren Plataforma

Web: <http://plataformadeinfancia.org/>

Save a Girl Save a Generation

Hainbat emakume afrikarrek osatutako erakundea, helburua duena EGM, ezkontza behartuak eta emakumeen aurkako beste hainbat praktika tradizional biolento prebenitzea eta eraztea.

Web: <http://www.savegirlssaveageneration.org> **Tel.:** 655485241 / 915421409

Posta-e: asha.ismail@savegirlssaveageneration.org / sagmgf@accionenredmadrid.org

Acción en Red

Gai anitzeko GKE, EGM-aren prebentzioa eta erazketa lantzen dituen, Save a Girl Save a Generation izeneko GKE-arekin batera gauzatutako programa baten bidez.

Web: <http://www.accionenredmadrid.org> **Tel.:** 655485241 / 915421409

Posta-e: sagmgf@accionenredmadrid.org

Estatuko Familia Plangintzaren Federazioa (Federación de Planificación Familiar Estatal (FPFE))

Prestakuntza ematen die profesionalei, sexu-hezkuntzako eta sentsibilizatzeko jarduerak egiten ditu eta informazioa ematen du, eta era berean, sexu-aholkularitza eta -terapia ere ematen diete EGM-aren emakume biktimei.

Web: <http://www.fpfe.org/> **Tel.:** 91 531 66 55 **Posta-e:** info@fpfe.org

Aragoi

Emakumearen Aragoiko Institutua (Instituto Aragonés de la Mujer (IAM))

Web: <http://www.aragon.es/iam> **Tel.:** 976 714 000 **Posta-e:** iam@aragon.es

- **IAM Ordezkaritza - Zaragoza**
Tel.: 976 716 720
- **IAM Ordezkaritza - Teruel**
Tel.: 978 641 720
- **IAM Ordezkaritza - Huesca**
Tel.: 974 293 031

Gizarte Zerbitzuak CAREI (Centro Aragonés de Recursos para la Educación Intercultural)

Tel.: 976 713 025

Euskadi

Emakunde - Emakumearen Euskal Erakundea

Web: <http://www.emakunde.euskadi.eus> **Tel.:** 945 01 67 00
Posta-e: emakunde@euskadi.eus

Auzo-Lan - Laguntza psikosozialerako modulua

Web: <http://moduloauzolan.org/> **Tel.:** 94 416 36 22
Posta-e: info@moduloauzolan.org

Biltzen - Integratzaile eta kulturen arteko Bizikidetzarako Euskal zerbitzua

Web: <http://biltzen.org/> **Tel.:** 944 001 900 **Posta-e:** biltzen@biltzen.org

CEAR Euskadi - Errefuxiatuei Laguntzeko Euskadiko Batzordea

Web: <https://www.cear-euskadi.org/> **Tel.:** 944 248 844
Posta-e: info@cear-euskadi.org

Madril

Familiaren eta adingabekoaren Zuzendaritza Nagusia (Dirección General de la Familia y el Menor)

Posta-e: dgfm@madrid.org **Tel.:** 91 580 34 64

Adingabekoen fiskaltza

Tel.: 913198233 (08:00etatik 15:00etara, astelehenetik ostiralera)
Guardiako telefonoa 22:00ak arte: 917674315

Emakumeari arreta emateko Madrilgo Erkidegoko 012 telefonoa

Genero-indarkeriaren arloan erabilgarri dauden baliabideen gaineko gune zentralizatuak da. PMORVG (Puntos Municipales del Observatorio Regional de Violencia de Género) sarearen informazio eguneratua ere badu, eta emakumeei edo hala eskatzen duten profesionalei, helbidearen arabera dagokien Udalerriko Puntuaren helbidea, telefonoa eta arreta-ordutegia ematen diete. PMORVG bakoitzaren ordutegitik kanpo, 016ra deitu behar da (Estatu mailako zenbakia).

Udalerriko informazioaren 010 telefonoa

Dagozkion udalerrietako Gizarte Zerbitzuen Zentroak kontsulta daitezke.

Munduko Medikak

Prestakuntza profesionalentzat, EGM arloko bitartekaritza espezializatua eta hezkuntza-eta sentsibilizazio-jarduerak emakume eta gizon afrikarrentzat eta biztanleriarentzat orokorrean. EGM arloko erreferentia Madrilgo Komunitatean.

Web: <https://www.medicosdelmundo.org>

Tel.: 91 315 6094

Posta-e: hodan.sulaman@medicosdelmundo.org / mgfmdmmadrid@gmail.com

Lasexologia.com

Profesionalentzako prestakuntza, sexu-hezkuntzako jarduerak, EGM-aren prebentzioa eta doako sexu-terapia EGM-aren emakume biktimekin.

Web: <http://www.lasexologia.com>

Tel.: 91 523 08 14

Posta-e: mgf@lasexologia.com

2. Haurren ezkontza behartua

Haurren behartutako ezkontzak dira gutxienez ezkontideetako bat –orokorrean, neskatoa– ezkontzera behartzen dituzten ezkontzak, indarkeria fisikoaren, psiko-logikoaren edo indarkeria-mehatxuen bidez. Ezkontza hori agintaritza zibilaren, erlijiosoaren edo erritu tradizionalen bidez aintzatetsi daiteke. Loteslea da, ez bakarrik ezkontideentzat beraientzat, baizik eta baita beren familientzat eta beren jatorrizko komunitateentzat ere. Ez dago nazioarteko kontsentsurik behartutako ezkontzaren definizioaren gainean; baina zenbait elementu komun dituzte, besteak beste: adostasuna, hertsadura eta hertsapena. Ezkontza behartua izango da baita ere bikoteko kideetako bat bere borondatearen aurka dagoenean bikotean. Hori gertatzen denean, familiak edo komunitateak zehapenak jasotzeko beldurra izan dezake.

Ezkontza haur-ezkontza izango da baldin eta ezkontideetako batek gutxienez 18 urte baino gutxiago baditu. Haur-ezkontzak hainbat ondorio ditu, besteak beste: eskola uztea, haurren haurdunaldia eta bizi osorako menpekotasun-harremana. Sarritan, bikotekideak gauzatutako indarkeriarekin ere lotzen da.

→ ALARMA-SEINALEAK³

- Familian ezkontza behartuen aurrekariak izatea.
- Etxetik ateratzea galaraztea.
- Etxetik ihes egiten saiatzea.
- Familia etengabe gainbegiratzea.
- Eskolan absentzia-baimen luzea eskatzea eta/edo jaioterritik ez bueltatzea oporren ondoren.
- Eskola berera joaten diren anai-arrebek edo senideek kontrolatzea.
- Hurrengo eskolako oporrei beldurra izatea.
- Eskolatik ateratzea edo goi mailako ikasketekin jarraitzea galaraztea.
- Eskola-jardueretan ez parte hartzea.
- Hezkuntza-zentroan absentziak izatea sarri eta luzaroan.
- Adingabeok hiper-zaintzako jarrera izatea.
- Bere buruarekin beste egiten saiatzea edo bere buruarekin beste egiteko joerak izatea.

³ Safe lives, *Identifying and engaging with young people at risk of forced marriage* (Bizitzak salbatu, Ezkontza behartua jasateko arriskua duen gazteriarekin identifikatzea eta horrekin konprometitzea), 2014; onlineeskuragarri hemen: <http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Forced%20marriage%20-%20practice%20briefing%20FINAL.pdf>

Hainbat oztopo existitzen dira pertsona batek laguntza eskatu ez dezan, eta horrek pertsona hori gizarte-isolamendura eraman dezake. Hainbat pertsonak, familiako kideak barne direla –bai maskulinoak bai femeninoak–, zein komunitateko beste kide batzuek ere izan dezaketen erreakzioaren aurrean beldurra izan dezakete, eta izugarri zaila izan daiteke haientzat norbaitengan konfiantza izatea. Horren emaitza moduan, gizarte-isolamendua da ezkontza behartua izateko arriskua duten edo ezkontza behartu batean dauden gazteentzako arazorik handienetako bat.

→ ARRISKUA HANDITZEKO FAKTOREAK

Zenbait kulturetan sozialki onargarriak izan daitezkeen jokabide batzuk, beste kultura batzuetan ezegokiak izan daitezke edo familiaren “ohorea” urratu dezakete. Jokabide horiek gazteen arteko ezkontza behartuak sortzeko arriskua handitu dezakete, besteak beste, honako hauek:

- Haurduntza.
- Birjintasuna galtzea.
- Publikoaren aurrean erretzea edo edatea.
- Hezkuntza-zentroak familiari jakinaraztea hezkuntza mailan errendimendu baxua eta/edo eskola-uztea izaten ari dela.
- Komunitatearen/familiaren zurrumurruen iturri izatea.
- Ezkongai-harremanak izaten hastea.
- Familiaren eta/edo jatorrizko komunitatearen ustez desagokia den makillajea edo arropa eramatea.
- Komunitatekoa ez den edo beste erlijio batekoa den batekin ateratzea.
- Pertsona ezezagunekin edo jatorrizko komunitatekoak ez direnekin hitz egitea.
- Jokabide afektiboak eta/edo intimoak izatea toki publikoetan.
- Bortxaketaren edo sexu-gehiegikeriaren biktima izan izana azaltzea.
- LGTB sexu-orientazioa onartzea eta/edo jokabide ez heterosexualak mantentzea.

→ NOLA JARDUN

- **Konfiantza sortu:** Azaldu neska eta mutil gazteei zugana jo dezaketela laguntza behar dutenean eta entzungo diezula. Jakinarazi iezaiezu kontatzen dizutenaren konfidentzialtasuna errespetatuko duzula.
- **Kontuan izan** mutil nerabeek ere ezkontza behartuak jasan ditzaketela.
- **Kontuan izan** zer nolako muturreko arriskuan izan daitekeen nerabea: argitu iezaiozu zer nolako larritasunarekin esku hartu beharko den.
- **Jaioterrira bidaiatzea saihestu:** Familiak dagoeneko adostu badu ezkontza bat emakumearen/neskaren borondatearen aurka, oso zaila izango da handik bueltatzea lortzea.
- **Informatu aholkularitza-zerbitzuen gainean:** Zerbitzu horiek adingabeekin batera bilatu

→ HERRIALDEKO BALIABIDEAK

Nazionala

Emakumearen Erakundea

Web: <http://www.inmujer.gob.es/> **Tel.:** 914 528 500

Sarean kontsultatzeko: <http://www.inmujer.gob.es/elInstituto/contacto.do>

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizateko Ministerioaren Haurtzaroko Behatokia

Web: <http://www.inmujer.gob.es/elInstituto/contacto.do>

Haurtzaroa babesteko espezializatutako zerbitzua

Tel.: 901 111 110

016 Telefonoa

Tel.: 016 **Posta-e:** 016-online@msssi.es

Polizia Nazionale - Familiari eta Emakumeari Arreta emateko Unitateak

Web: https://www.policia.es/org_central/judicial/ufam/ufam.html

Posta-e: atencionfamiaymujer@policia.es

Guardia Zibila-Emakumea-Adingutxikoa Taldeak (EMUME,s)

Web: <http://www.guardiacivil.es/es/servicios/violenciadegeneroyabusosamenores/index.html>

Munduko Medikak

Web: <https://www.medicosdelmundo.org>

Tel.: 91 543 60 33

Haurtzaroaren Plataforma

Web: <http://plataformadeinfancia.org/>

Save a Girl Save a Generation

Hainbat emakume afrikarrek osatutako erakundea, helburua duena EGM, ezkontza behartuak eta emakumeen aurkako beste hainbat praktika tradizional biolento prebenitzea eta erazteak.

Web: <http://www.savegirlssaveageneration.org> **Tel.:** 655485241 / 915421409

Posta-e: asha.ismail@savegirlssaveageneration.org / sagmgf@accionenredmadrid.org

Aragoi

Emakumearen Aragoiko Institutua (Instituto Aragonés de la Mujer (IAM)

Web: <http://www.aragon.es/iam>

Tel.: 976 714 000

Posta-e: iam@aragon.es

- IAM Ordezkaritza - Zaragoza

Tel.: 976 716 720

- IAM Ordezkaritza - Teruel

Tel.: 978 641 720

- IAM Ordezkaritza - Huesca

Tel.: 974 293 031

Gizarte Zerbitzuak CAREI (Centro Aragonés de Recursos para la Educación Intercultural)

Tel.: 976 713 025

Munduko Medikak

Web: <https://www.medicosdelmundo.org>

Tel.: 976 40 49 / 074 22 92 10

Posta-e: aragon@medicosdelmundo.org

Euskadi

CEAR Euskadi - Errefuxiatuei Laguntzeko Euskadiko Batzordea

(Genero-indarkeria dela eta asiloa eskatzeko)

Web: <https://www.cear-euskadi.org/>

Tel.: 944 248 844

Posta-e: info@cear-euskadi.org

Madril

Haurrak babesteko Madrilgo Erkidegoko zerbitzua (Servicio de protección de la infancia de la Comunidad de Madrid)

Web: <http://www.comunidad.madrid/servicios/asuntos-sociales/proteccion-menor>

Hurrei eta nerabeei laguntzeko CAM-go telefono-linea

Tel.: 116111

Emakumeari arreta emateko Madrilgo Erkidegoko 012 telefonoa

Genero-indarkeriaren arloan erabilgarri dauden baliabideen gaineko gune zentralizatua da. PMORVG (Puntos Municipales del Observatorio Regional de Violencia de Género) sarearen informazio eguneratua ere badu, eta emakumeei edo hala eskatzen duten profesionalei, helbidearen arabera dagokien Udalerriko Puntuaren helbidea, telefonoa eta arreta-ordutegia ematen diete.

PMORVG bakoitzaren ordutegitik kanpo, 016ra deitu behar da (Estatu mailako zenbakia).

Familiaren eta adingabekoaren Zuzendaritza Nagusia (Dirección General de la Familia y el Menor)

Posta-e: dgfm@madrid.org Tel.: 91 580 34 64

Adingabekoen fiskaltza

Tel.: 913198233 (08:00etatik 15:00etara, astelehenetik ostiralera)
Guardiako telefonoa 22:00ak arte: 917674315

Udalerriko informazioaren 010 telefonoa

Dagozkion udalerrietako Gizarte Zerbitzuen Zentroak kontsulta daitezke.

3. Ziber indarkeria - Sexting-a

Emakumeen eta nesken aurkako **ziber-indarkeria** genero-indarkeria mota bat da, komunikazio elektronikoen eta Interneten bidez gauzatzen dena. Ziber-indarkeriak emakumeei zein gizonei eragin ahal die; hala ere, emakumeek eta neskek ziber-indarkeriaren modu ezberdinak, ugariagoak eta traumatikoagoak jasaten dituzte. Hainbat modu existitzen dira, hala nola ziber-erasoa, baimendu gabeko sexu-irudiak argitaratzea, bidaltzea eta birbidaltzea (edo “revenge porn”), hitzezko indarkeria, irainak, mehatxuak eta gorrotoaren diskurtsoa, online exhibizionismoa, “sextortsioa” eta sexu-esplotazioa. Ziber-indarkeria ez da “mundu errealeko” indarkeriarengandik bereizitako fenomeno bat, eta sarritan, horren patroia bera jarraitzen du⁴.

Sextinga sexu-edukiak bidaltzea da (bereziki argazkiak eta/edo bideoak) eskuko telefonoaren bidez.

→ ALARMA-SEINALEAK⁵

- Eskuko telefonoa gehiegi babestea
- Eskuko telefonoaren bidez toki pribatu batetik komunikatzeko premia nabarmentzea; mezuak irakurtzeko edo bidaltzeko bizkarra ematea norbait hurbiltzen denean.
- Jarrera deserosoa, haserrea edo defentsiboa izatea telefonoaren erabilera sekretuagatik galdetzen zaienean.
- Buruko edo sabeleko minak izatea sarri, erraztasunez gaixotzea edo gaixorik izateko itxura egitea.
- Elikadura-ohituretan aldaketak egitea, esaterako, jatorduak ez betetzea edo gehiegi jatea.
- Lo egiteko zailtasunak izatea edo amets gaiztoak izatea sarri.
- Eskola-notakjaistea, eskolako lanengatik interesa galtzea, edo ikastetxera joan nahi ez izatea.
- Lagunak bat-batean galtzea eta/edo gizarte-egoerak saihesten saiatzea.
- Babesgabetasun-sentimenduak izatea eta autoestimua galtzea.
- Jokabide autosuntsitzaileak izatea, esaterako, etxetik ihes egitea, bere burua zauritzea edo bere buruaz beste egiteaz hitz egitea.

⁴ <https://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1484>

⁵ Tony Birdsong, *5 Signs Your Teen May Be Sexting* (zure seme-alaba nerabea sexting egiten ari denaren 5 seinale), hemen: “McAfee”, Jan 2016, <https://securingtomorrow.mcafee.com/consumer/family-safety/5-overlooked-signs-your-teen-may-be-sexting/>

→ NOLA JARDUN⁶

- Norberaren irudirako eskubidearen **ulermena garatu** estrategia prebentibo gisa
- **Gazteei jakinarazi** nola erabili babestu beren segurtasuna sare sozialetan eta erabiltzen dituzten aplikazioetan
- **Gazteei jakinarazi** ziber-indarkeria salatu behar dutela
- **Gurasoei jakinarazi** era honetako gertakariak daudenean, ez baldin badago arrazoï on bat pentsatzeko informazioa emateak gaztea arriskuan jar dezakeela
- **Eman aukera** hurrei/gaztetxoei jazarpenaren eta ziber-jazarpenaren aurkako aholkularitza-programetara jotzeko
- **13 urtetik beherako pertsonak ezin dute eman harreman sexualak izateko onespenez**: eduki sexuala duen 13 urtetik beherakoen edozein irudi Poliziari salatu beharrekoa da
- Hark ezagutzen ez duen eta irudia ikusi duen norbaitek adingabearekin kontaktatu baldin badu, **jo Online Segurtasun Laguntzako Profesionalengana**

→ HERRIALDEKO BALIABIDEAK

Nazionala

Emakumearen Erakundea (Instituto de la Mujer)

Web: <http://www.inmujer.gob.es/> **Tel.:** 914 528 500

Kontsultatu sarean: <http://www.inmujer.gob.es/elinstituto/contacto.do>

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizateko Ministerioaren Haurtzaroko Behatokia

Web: <http://www.observatoriodelainfancia.mscbs.gob.es/>

IS4K LAGUNTZA-LINEA

Web: <https://www.is4k.es/>

Haurtzarora babesteko espezializatutako zerbitzua

Tel.: 901 111 110

Haurtzarora babesteko telefonoa

Tel.: 900 202 010

Eskola-jazarpenaren telefonoa

Tel.: 900 018 018

016 Telefonoa

Tel.: 016 **Posta-e:** 016-online@msssi.es

INCIBE

Adingabeak jasaten dituzten Interneteko gatazken inguruko gaietarako ziber-segurtasuneko Laguntza Linea, sexting eta ziber-kontrola barne.

Tel.: 90 116 117

Polizia Nazionale - Familiari eta Emakumeari Arreta emateko Unitateak

Web: https://www.policia.es/org_central/judicial/ufam/ufam.html

Posta-e: atencionfamiliaymujer@policia.es

Guardia Zibila-Emakumea-Adingutxikoa Taldeak (EMUME,s)

Web: <http://www.guardiacivil.es/es/servicios/violenciadegeneroyabusosamenores/index.html>

Haurtzaroren Plataforma

Web: <http://plataformadeinfancia.org/>

⁶ UKCCIS, *Sexting in schools and colleges: Responding to incidents and safeguarding young people*, (Sexting eskoletan eta unibertsitateetan: gertakariak erantzun eta gazteria babestu); online eskuragarri hemen: <https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/02/Sexting-in-Schools-UKCCIS.pdf>

Pantallas Amigas

Web: <https://www.pantallasamigas.net/>

Posta-e: info@pantallasamigas.net

ASPACIA Fundazioa

Indarkeriaren adierazpen guztiak kentzeko, biktimak babesteko eta pertsona guztien artean berdintasuna sustatzeko lan egiten duen GKE da.

Posta-e: <https://fundacion-aspacia.org/>

Aragoi

Hezkuntza arloko jardura-protokoloa

Protocolo Aragón

Madrid

Bizikidetzarako laguntza-taldeak eta eskola-jasarpena eta hezkuntza-zentroko ziber-erasoa prebenitzeko taldea.

Web: <http://www.madrid.org/bvirtual/BVCM016357.pdf>

- ZIBER-ERASOEN KASUETARAKO HEZKUNTZA-ZENTROENTZAKO BALIABIDEEN GIDA, CAM-eko adingabekoaren defendatzaileak egina

Web: <http://www.madrid.org/bvirtual/BVCM013909.pdf>

4. Ezkongaien arteko indarkeria⁷

Harreman intimoa bat mantentzen ari diren bi pertsonen artean geratzen den EI adierazpena da.

Indarkeria hori fisikoa, emozionala edo sexuala izan daiteke (erasoa barne). Ezkongaien arteko indarkeria zuzenean edo modu elektronikoan gerta daiteke, esaterako, testu-mezuak behin eta berriz bidaliz edo bikotekide (ohi)-aren argazkiak Interneten argitaratuz.

→ ALARMA-SEINALEAK⁸ - Seinale fisikoak

- Gaixotasun adierazekin edo bat-batekoak.
- Aldaketak itxura fisikoan (batez ere, gehiago estaltzearekin lotutako aldaketak).
- Makillaje gehiago erabiltzen hastea, edo makillajea erabiltzeari uztea bat-batean.
- Arropa zabalagoa erabiltzea publikoan.
- Nekea luzaroan.
- Aldaketak izatea elikadura-ohituretan.
- Depresioa eta/edo umore- eta pertsonalitate-aldaketak izatea.
- Itxura pasiboa eta lotsakorra izatea.
- Bere buruari errua botatzea eta/edo bere burua mespretxatzea sarri.
- Hiper-zaintza izatea.
- Hematomak izatea sarri.
- Drogez edo alkoholaz abusatzea.
- Jokabide autosuntsitzaileak izatea, esaterako, etxetik ihes egitea, bere burua zauritzea edo bere buruaz beste egiteaz hitz egitea.

⁷ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1073>

⁸ Take a stand for Healthy Relationships – Warning signs of Teen Dating Violence (Esku hartu harreman osasuntsuen alde – Alarma-seinaleak bikotekide nerabeen indarkeriaren gainean); online eskuragarri hemen: https://www.speakcdn.com/assets/2497/warning_signs_of_teen_dating_violence.pdf?1509130312431

ERASOTZAILEAREKIN LOTUTAKO SEINALEAK	KIDEEKIN LOTUTAKO SEINALEAK	ESKOLAKO SEINALEAK
• Kontrola: Mezuak bidaltzea etengabe bikotea non dagoen egiaztatzeko. • Bikoteari mezu gehiegi bidaltzea edo egitea. • Bikotearekin duen jokabideari aitzakiak jartzea. • Sexu-jokabide arriskutsua izatea. • Haurduntzea (nahia). • Zeloak.	• Isolamendua: Senideak eta lagunak urruntzea. • Umore-alaketak izatea eta pertsonalitatea aldatzea orokorrean. • Jokabide oldarkorrek edo defentsiboak izatea konfiantzazko pertsonekin. • Kezkatuta izatea mundu guztia konturatuko delako indarkeria ari dela jasaten	• Berandu iristea edo eskolara ez joatea sarritan. • Jokabide pasiboa, mena eta lotsakorra izatea. • Eskolako errendimendua bat-batean jaistea. • Kontzentratzeko gaitasunik ez izatea. • Segurtasun-gabeziako sentimendua izatea. • Autoestimu baxua izatea. • Erasotzailea edozein arrazoiengatik hase- rretzeko kezka izatea.

→ NOLA JARDUN ⁹

- **Hitz egin argi:** Jakinarazi ikasgelari ezkongaien arteko indarkeria delitua dela.
- **Eztabaida ahalbidetu:** Galdetu ikasgelan zer iritzi duten ezkongaien arteko indarkeriari buruz.
- **Bultzatu ikasgelari modu kritikoan pentsa** dezaten indarkeriak duen inpaktuaz, bai beren harremanetan, bai gizartean orokorrean.
- **Entzun:** entzun eta behatu ikasleei. Jakinarazi iezaiezu haietaz arduratzen zarela eta zuga konfiantza izan dezaketela.
- **Presta zaitez:** Kontuan izan orientatzaileei nahitaez jakinarazi behar zaiela indarkeria-egoeren susmoak sortzen direnean.
- **Hitza zabaltu:** mobilizatu ikasleak eta administrazio-langileak gaiaren gainean presta daitezen eta sentsibilizatu daitezen.

⁹ Love is respect, *Healthy relationship: middle school educators toolkit* (Maitasuna errespetua da, Harreman osasuntsua: bigarren hezkuntzako hezitzaileentzako tresnak); online eskuragarri hemen: <https://www.loveisrespect.org/wp-content/uploads/2016/08/middle-school-educators-toolkit.pdf>

Ziur badakizu zure neska-ikasleren bat abusuzko harreman batean dagoela, honako hau egin dezakezu:

- **Zure ikasleriak jakin dezala bere segurtasunaz arduratuta zaudela:**
Adierazi gertatzen ari dena ez dela “normala”. Pertsona guztiek merezi dute harreman osasuntsua, segurua eta tratu onekoa. Ikaslearen familiarekin kontsulta egin ondoren, profesionalen zerbitzuekin harremanetan jartzea eskaini konfidentzialki hitz egin ahal izan dezan.
- **Eman laguntza eta ulermena.**
Nabarmendu bere alde zaudela. Eman informazioa eta laguntza aurreiritzirik gabe. Jakinarazi iezaiezu ez dela beren errua eta inork ez duela “merezi” abusua jasatea. Utzi iezaiezu argi ez diezula errua botatzen eta beren erabakiak errespetatzen dituzula.
- **Esaten dizutena sinetsi eta serio hartu.**
Zure ikasleek agian errezeloa dute beren esperientziak partekatzeko, esaten dutena inork sinetsiko ez dienaren beldur. Beren sentimenduak legitimatzen badituzu eta laguntza adierazten baduzu, gero eta erosoago sentituko dira eta informazio gehiago emango dizute. Kontuz, ez gutxietsi egoera haiek duten adinagatik, esperientzia faltagatik edo harremanaren iraupenagatik.
- **Lagundu iezaiezu segurtasun-plan bat garatzen.**
Abusuzko harreman baten unerik arriskutsuena da biktimak harremana uztea erabakitzen duenean. Azaldu iezaiozu ulermen berezia une horretan, eta saia zaitez pertsona hori laguntza-taldeekin edo lagundu diezaioketen profesionalekin harremanetan jartzen.
- **Gogoratu, azken finean, berak erabaki behar du harremana uztea.**
Arrazoi konplexu askoren ondorioz, biktimak indarkeria-harremanetan gera daitezke. Zure laguntza babes-puntu garrantzitsu bat izan daiteke, harreman horrekin amaitzeko beren era propioa aurki dezaten.

→ HERRIALDEKO BALIABIDEAK

Emakumearen Erakundea (Instituto de la Mujer)

Web: <http://www.inmujer.gob.es/> **Tel.:** 914 528 500
Kontsultatu sarean: <http://www.inmujer.gob.es/ellnstituto/contacto.do>

Osasun, Kontsumo eta Gizarte Ongizateko Ministerioaren Haurtzaroko Behatokia

Web: <http://www.observatoriodelainfancia.mscbs.gob.es/>

Haurtzaroa babesteko espezializatutako zerbitzua

Tel.: 901 111 110

Haurtzaroa babesteko telefonoa

Tel.: 900 202 010

Eskola-jazarpenaren telefonoa

Tel.: 900 018 018

Espainiako hezkuntza-sistemako ikastetxeetako tratu txarren eta erasoaren kasuei telefono-arreta emateko zerbitzua.

Tel.: 900 018 018

016 Telefonoa

Tel.: 016 **Posta-e:** 016-online@msssi.es

Polizia Nazionale - Familiari eta Emakumeari Arreta emateko Unitateak

Web: https://www.policia.es/org_central/judicial/ufam/ufam.html
Posta-e: atencionfamiaymujer@policia.es

Guardia Zibila-Emakumea-Adingutxikoa Taldeak (EMUME,s)

Web: <http://www.guardiacivil.es/es/servicios/violenciadegeneroyabusoamenores/index.html>

Haurtzaroaren Plataforma

Web: <http://plataformadeinfancia.org/>

ASPACIA Fundazioa

Indarkeriaren adierazpen guztiak kentzeko, biktimak babesteko eta pertsona guztien artean berdintasuna sustatzeko lan egiten duen GKE da.

Web: <https://fundacion-aspacia.org/>

ANAR Fundazioa

Web: <https://www.anar.org/> **Tel.:** 917 26 27 00

Irakasleriaren Jarduera Protokoloa

https://convivencia.files.wordpress.com/2010/04/conflictos_alumnos.pdf

Emakumearen Aragoiko Institutua (Instituto Aragonés de la Mujer (IAM))

Web: <http://www.aragon.es/iam> **Tel.:** 976 714 000 **Posta-e:** iam@aragon.es

- **IAM Ordezkaritza - Zaragoza**
Tel.: 976 716 720
- **IAM Ordezkaritza - Teruel**
Tel.: 978 641 720
- **IAM Ordezkaritza - Huesca**
Tel.: 974 293 031

Euskadi

Emakunde - Emakumearen Euskal Erakundea

Web: <http://www.emakunde.euskadi.eus>

Tel.: 945 01 67 00

Posta-e: emakunde@euskadi.eus

Deustu-San Inazioko Modulu Psikosoziala

Arreta psikologiko soziala eta juridikoa. Indarkeriaren eta maskulinitatearen prebentzioa.

Web: <http://modulodeustosanignacio.org>

Tel.: 94 475 94 72

Posta-e: servimujer@modulodeustosanignacio.org

Madril

Gizarte-politiken eta familiaren saileko emakumearen zuzendaritza nagusiko madrilgo erkidegoko genero-indarkeriarako arreta integraleko sarearen zentroak eta zerbitzuak

Web: <http://www.comunidad.madrid/servicios/asuntos-sociales/red-atencion-integral-violencia-genero#>

Madrilgo Udala - Genero Indarkeriaren Emakume Biktimei arreta emateko zerbitzua (SAVG 24 ordu)

Tel.: 900 222 100

Emakume progresisten federazioa (Federación de Mujeres Progresistas)

Web: <http://www.fmp.es>

Tel.: 900 502 091

5. LGBTQ + Eraso¹⁰

Edozein ikaslek hezkuntza-zentroan eraso, mehatxuak edo irainak jasateko arriskua du; baina LGTB ikasleek eskola-ingurune bereziki oldarkorrei egin behar izaten diete aurre.

Homofobia eta transfobia norbait estigmatizatzeko erabil daitezke; batzuetan, LGTB moduan hautematen diren baina hala ez diren pertsonei ere zuzendu dakieke. Adibidez, mutil-ikasle batek antzerkiko eskolara joatea saihestu dezake, edo neska-ikasle batek automobilgintza-klubean parte ez hartzea erabaki dezake, LGTB aurreiritziak saihesteko.

→ ALARMA-SEINALEAK

- Gaixotasun adierazezinak edo bat-batekoak.
- Objektu pertsonalak (arropa, liburuak, aparatu elektronikoa, bitxiak) galtzea edo suntsituta izatea.
- Buruko edo sabeleko minak izatea sarri.
- Elikadura-ohituretan aldaketak egitea, esaterako, jatorduak ez betetzea edo gehiegi jatea.
- Lo egiteko zailtasunak izatea edo amets gaiztoak izatea sarri.
- Eskola-notak jaistea, eskolako lanengatik interesa galtzea, edo ikastetxera joan nahi ez izatea.
- Lagunak galtzea edo urruntzea eta/edo gizarte-egoera saihestea.
- Babesgabetasun-sentimenduak izatea eta autoestimua galtzea.
- Jokabide autosuntsitzaileak izatea, esaterako, etxetik ihes egitea, bere burua zauritzea edo bere buruaz beste egiteaz hitz egitea.

¹⁰ GLSEN, *The Safe space kit: Guide to Being an Ally to LGBT Students* (GLSEN, Ingurune seguruaren kit-a: Ikasle LGTBentzako aliatu bat izateko gida); online eskuragarri hemen: <https://www.glsen.org/sites/default/files/GLSEN%20Safe%20Space%20Kit.pdf>

→ NOLA JARDUN

- **LGTBen aurkako jokabidea** forma guztietan ageri da: aurreiritziak dituen hizkuntza, irainak, jazarpena eta are eraso fisikoak ere
- **Zuzendu** irainen, jazarpenaren eta mehatxuaren gaia berehala
- **Izena jarri** jokabide horiei
- **Erabili irakaskuntzako uneak** (edo sortu horretarako uneak)
- **Babesa eman** biktima den ikasleari
- **Ikasleei erantzukizuna eskatu**: eskolako politikak berrikusi eta ezarri ondorio egokiak
- Posible bada, **sustatu** genero-bereizketarik gabeko bainugela baten aukera ikastetxean

LGBT – Eskola inklusiboentzako kontrol-zerrenda

POLITIKAK ETA PROZEDURAK

- ☐ Politika ez diskriminaziozkoak eta abusuaren/erasoaren aurkakoak, LGTB ikasleak bereziki babestuko dituenak, eta bidezko eran ezarritak.
- ☐ Identitate eta familia-mota guztiak jasotzen dituzten eskola-formularioak eta -galdetegiak izatea.
- ☐ Genero-bereizketarik gabejanzteko kodea izatea, baita eskolako urtekarietako argazkietan ere.
- ☐ Jantzigelak eta bainugelak genero-bereizketarik gabe eta/edo pribatuak izatea.

ESKOLA-EKITALDIAK ETA -OSPAKIZUNAK

- ☐ Eskola-dantzaldi eta -jai seguruak eta inklusiboak LGTB ikasleentzat.
- ☐ Ikasturte amaierako eta eskolara bueltatzeko dantzaldi eta kirol ekitaldi inklusiboak, "Erregea" eta "Erregina" irudien aldean aukera neutralak izateko moduan.
- ☐ San Balentin egunaren ospakizun inklusiboak LGTB ikasleentzat eta bikotekiderik gabeko ikasleentzat.
- ☐ Familia-mota guztiak berretsiko dituen Amaren eta Aitaren Egunen ospakizunak egitea.

IKASTAROAREN EDUKIAK

- ☐ Hezkuntza afektibo-sexual inklusiboa izatea sexu-orientazio eta genero-identitate guztientzat.
- ☐ LGTB pertsonen, horien historiaren eta gertakizunen gaineko informazioa modu arautuan jasoko dituzten eskola-programak izatea.
- ☐ LGTB pertsonak, horien historia eta hainbat gai jasoko dituen liburutegiko baliabideak eta erakustaldiak izatea.

ESKOLATIK KANPOKO JARDUERAK

- ☐ Kirol-talde eta -ekitaldi seguruak eta inklusiboak izatea LGTB ikasleentzat.
- ☐ Ikasle-elkarteak izatea LGTB-en aurkako irainei, erasoari eta abusuari aurre egiteko.
- ☐ Eskola mailako argitalpenak izatea LGTB pertsonen eta horien interesei estaldura emateko.

¹¹ GLSEN, *The Safe space kit: Guide to Being an Ally to LGBT Students* (Ingurune seguruaren kit-a: Ikasle LGTBentzako aliatu bat izateko gida); online eskuragarri hemen: <https://www.glsen.org/sites/default/files/GLSEN%20Safe%20Space%20Kit.pdf>

→ HERRIALDEKO BALIABIDEAK

Nazionala

**Lesbianen, Gay-en, Transexualen eta Bisexualen Estatuko Federazioa
(Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Transexuales y Bisexuales (FELGTB))**

Posta-e: info@felgtb.org

Tel.: 917 010 788

Migratzaile Trans-hausleen kolektiboa (Colectivo Migrantes Transgresorxs-Ayllu)

Pertsona arrazializatu, migratzaile, beltz, hainbat eratako errefuxiatuen kolektiboa, sexu- eta genero-identitate ezberdinak dituen (neo-kolonizatuak, prekarioak, trans-feministak eta kulturartekoak)- LTIGB)

Fundación Triángulo

Adierazpen-askatasuna eta pertsona bakoitzak sentitzen duen genero-identitatea aintzatestea defendatzen dugu.

Chrysallis

(Adingabeko Transexualen Familien Elkarte)

Aragoi

Jarduera-protokoloa ikastetxeetan

Protocolo Aragón

SOMOS GKE

Web: <http://somoslgtb.com>

Euskadi

Naizen

(Adingabeko Transexualen Familien Elkarte)

Web: <https://naizen.eus/>

Posta-e: info@naizen.eus

Tel.: 688728055

Familienganako arreta: familia@naizen.eus

Errespetuz

(Adingabeko Transexualen Familien Elkarte)

Web: <http://www.errespetuz.org/>

Tel.: 675 459 317

Finkoa: 944 764 054

Posta-e: errespetuz@hotmail.com / berdindu.ibiltaria@errespetuz.org

Euskal Herriko Sexu Heziketa Eskola

Web: <https://www.ehshe.com/>

Tel.: 946 026 190 / 640 195 146

Posta-e: info@ehshe.com

Terapia: terapia@ehshe.eu

Lege-laguntza: legal@ehshe.eu

Eraberean

(Tratu-berdintasunaren aldeko eta diskriminazioaren aurkako sarea)

Web: www.eraberean.net

Aldarte

(Gaye, lesbiane eta transei arreta emateko zentroa. Sexu-askatasunen aldeko ikasketa- eta dokumentazio-zentroa)

Web: <http://www.aldarte.org/>

Tel.: 944237296 / 665734428

Posta-e: web@aldarte.org

Gehitu Euskadi

(Euskal Herriko lesbiana, gay, transexual eta bisexualen elkarte)

Web: <https://www.gehitu.org/>

Tel.: 943 468 516

Posta-e: info@gehitu.org

COGAM, Madrilgo LGTB+ kolektiboa

Web: <http://www.cogam.es/>

Tel.: 915230070

OHARRAK:

[illegible]

Gender ABC projektua

MODULUEN ZERREDA

Dokumentu
laguntzaileak

- 01 **Arriskuen ebaluazioa**
- 02 Metodologia orokorra
- 03 Glosario orokorra

Modulu
Lehen
Hezkuntzarako
heziketa

- 01 Gorputzaren segurtasuna / Emakumeen genitalen mutilazioa
- 02 Ahalduntzea eta komunikazio-gaitasunak
- 03 Generoan oinarritutako indarkeria
- 04 Generoaren arau sozialak eta estereotipoak
- 05 Giza eskubideak eta haurren eskubideak
- 06 Sexu-orientazioa eta genero-identitatea

Modulu
Bigarren
Hezkuntzarako
heziketa

- 01 Ziber-indarkeria
- 02 Ezkontza goiztiarra eta behartua
- 03 Ahalduntzea eta komunikazio-gaitasunak
- 04 Emakumeen genitalen mutilazioa
- 05 Genero-indarkeria
- 06 Generoko gizarte-arauak eta estereotipoak
- 07 Talde-kohesioa
- 08 Giza eskubideak eta haurren eskubideak
- 09 Bikote barruko indarkeria
- 10 Sexu-orientazioa eta genero-identitatea
- 11 Sexu- eta ugalketa-osasuna eta eskubideak
- 12 Sexu-indarkeria

✉ Informazio gehiago izateko kontaktatu: info@endfgm.eu

Ek egindako proiektua:

End FGM
EUROPEAN NETWORK

ASSOCIAÇÃO PARA O PLANEAMENTO DA FAMÍLIA

AIDOS
ASSOCIAZIONE ITALIANA
DONNE PER LO SVILUPPO

Europar Batasunak
kofinantzatutako proiektua